

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Panel Edukacja

Jak dostosować szkolnictwo zawodowe do
oczekiwań i wymagań rynku pracy?

Szkolnictwo zawodowe a rynek pracy
– wyzwania, potrzeby, możliwości

Ireneusz Jabłoński
Centrum im. Adama Smitha

Warszawa, 17 października 2013 roku

Główne przesłania

W 2004 r. w Davos postawiono diagnozę dla obecnego stulecia, że kapitał będzie podążał tam gdzie są zasoby pracy. Wcześniej (w XIX i na początku XX wieku) faktycznie ludzie podążali za kapitałem w poszukiwaniu pracy, obecnie ta tendencja się odwróciła z powodu zapaści demograficznej w naszym kręgu cywilizacyjnym.

Sam kapitał jest martwy, dopiero praca ludzka go ożywia.

Bogactwo narodowe zależy od ilości zaangażowanej pracy i efektywności jej wykorzystania.

Krótką analiza stanu obecnego

Tabela 2.1. Zmiany w odsetku uczniów kształcących się w ramach poszczególnych kierunków kształcenia w szkołach ponadgimnazjalnych w 2011 r. i 2010 r. (N=1 106643)

Kierunek kształcenia	% uczniów	Miejsce 2011 (2010)
Technik informatyk	7,8	1 (1)
Technik ekonomista	5,9	2 (2)
Muzyk	5,0	3 (3)
Technik hotelarstwa	4,2	4 (4)
Technik administracji	3,7	5 (6)
Technik mechanik	3,6	6 (5)
Technik budownictwa	3,6	7 (8)
Mechanik pojazdów samochodowych	3,6	8 (7)
Technik żywienia i gospodarstwa domowego	2,8	9 (9)
Technik logistyk	2,7	10 (10)
Kucharz małej gastronomii	2,7	11 (11)
Fryzjer	2,3	12 (13)
Technik usług kosmetycznych	2,2	13 (14)
Technik bezpieczeństwa i higieny pracy	2,1	14 (12)
Technik usług fryzjerskich	2,1	15 (15)
Technik pojazdów samochodowych	2,0	16 (17)
Technik handlowiec	2,0	17 (16)
Sprzedawca	1,9	18 (18)
Technik architektury krajobrazu	1,7	19 (21)
Technik elektronik	1,7	20 (19)
Technik organizacji usług gastronomicznych	1,7	21 (20)
Technik obsługi turystycznej	1,5	22 (22)
Kucharz	1,5	23 (23)
Technik rolnik	1,5	24 (24)
Technik mechatronik	1,3	25 (25)
Technik elektryk	1,3	26 (26)
Technik organizacji reklamy	1,0	27 (30)

Bilans Kapitału Ludzkiego w Polsce, edycja II, 2012 r.

Krótką analiza stanu obecnego

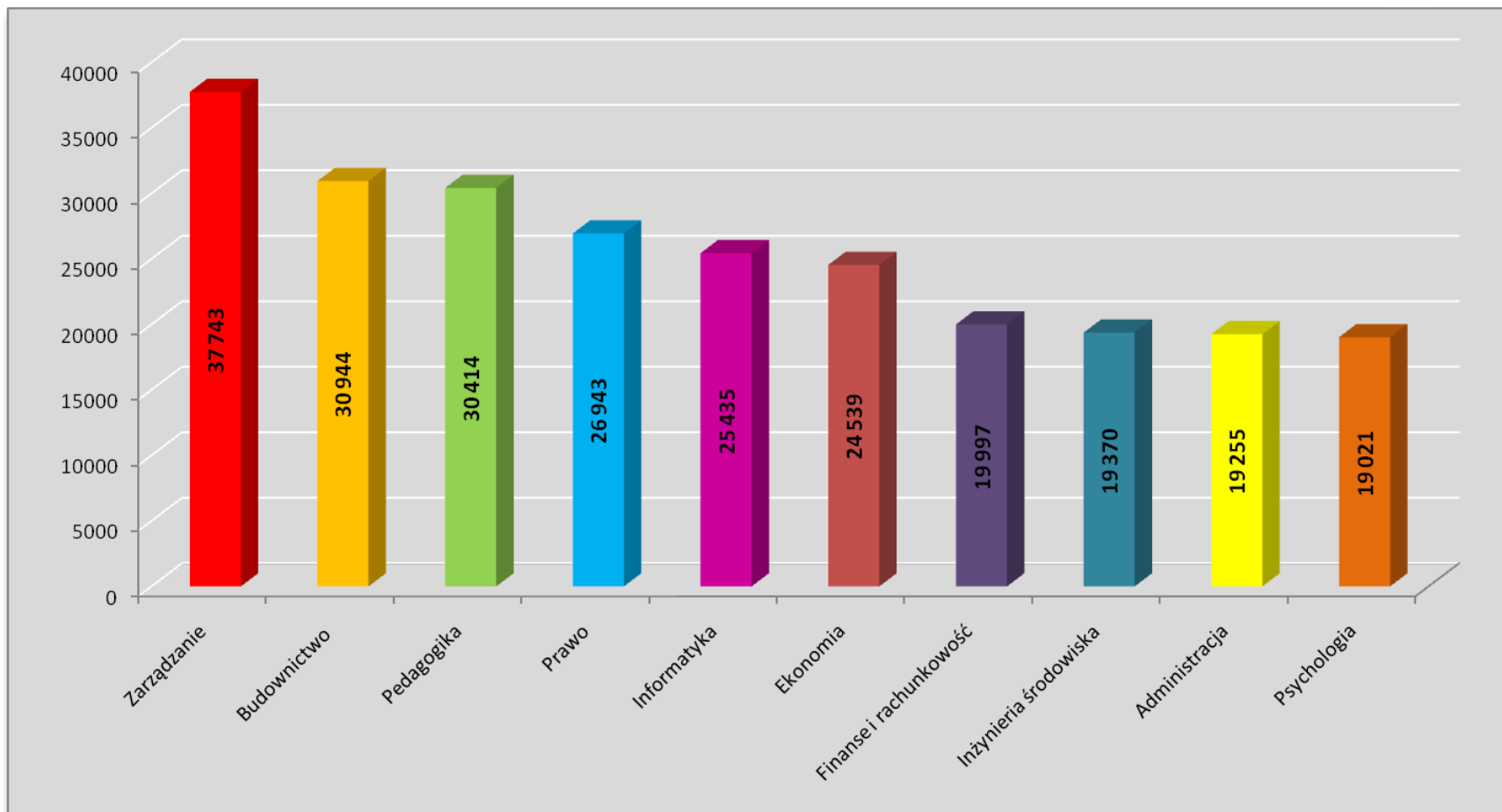

Kierunek kształcenia	Liczba studentów 2009 r.	Liczba studentów 2010 r.	Zmiana %
Matematyka	10241	11328	11%
Budownictwo	24275	25570	5%
Kierunek lekarski	16817	17486	4%
Automatyka i robotyka	10211	10437	2%
Inżynieria środowiska	15933	16040	1%
Zarządzanie i inżynieria produkcji	17819	17800	0%
Finanse i rachunkowość	16168	15979	-1%
Prawo	29414	29069	-1%
Filologia angielska	12970	12762	-2%
Psychologia	13122	12833	-2%
Informatyka	32020	30793	-4%
Tłumaczenia, warsztat tłumacza	39215	37542	-4%
Mechanika i budowa maszyn	17732	16889	-5%
Elektronika i telekomunikacja	11260	10286	-9%
Zarządzanie	41506	37641	-9%
Fizjoterapia	12995	11762	-9%
Ochrona środowiska	13757	12430	-10%
Turystyka i rekreacja	18299	16532	-10%
Pedagogika ogółem	44596	39489	-11%
Ekonomia	26588	23385	-12%
Wychowanie fizyczne, kultura fizyczna	12765	11066	-13%
Administracja	21446	18320	-15%

Źródło: [Jelonek, Szklarczyk 2012].

Bilans Kapitału Ludzkiego w Polsce, edycja II, 2012 r.

Krótką analiza stanu obecnego

NAJPOPULARNIEJSZE KIERUNKI STUDIÓW WEDŁUG OGÓLNEJ LICZBY KANDYDATÓW,
rekrutacja 2012, źródło <http://www.na-studia.eu>

Krótką analiza stanu obecnego

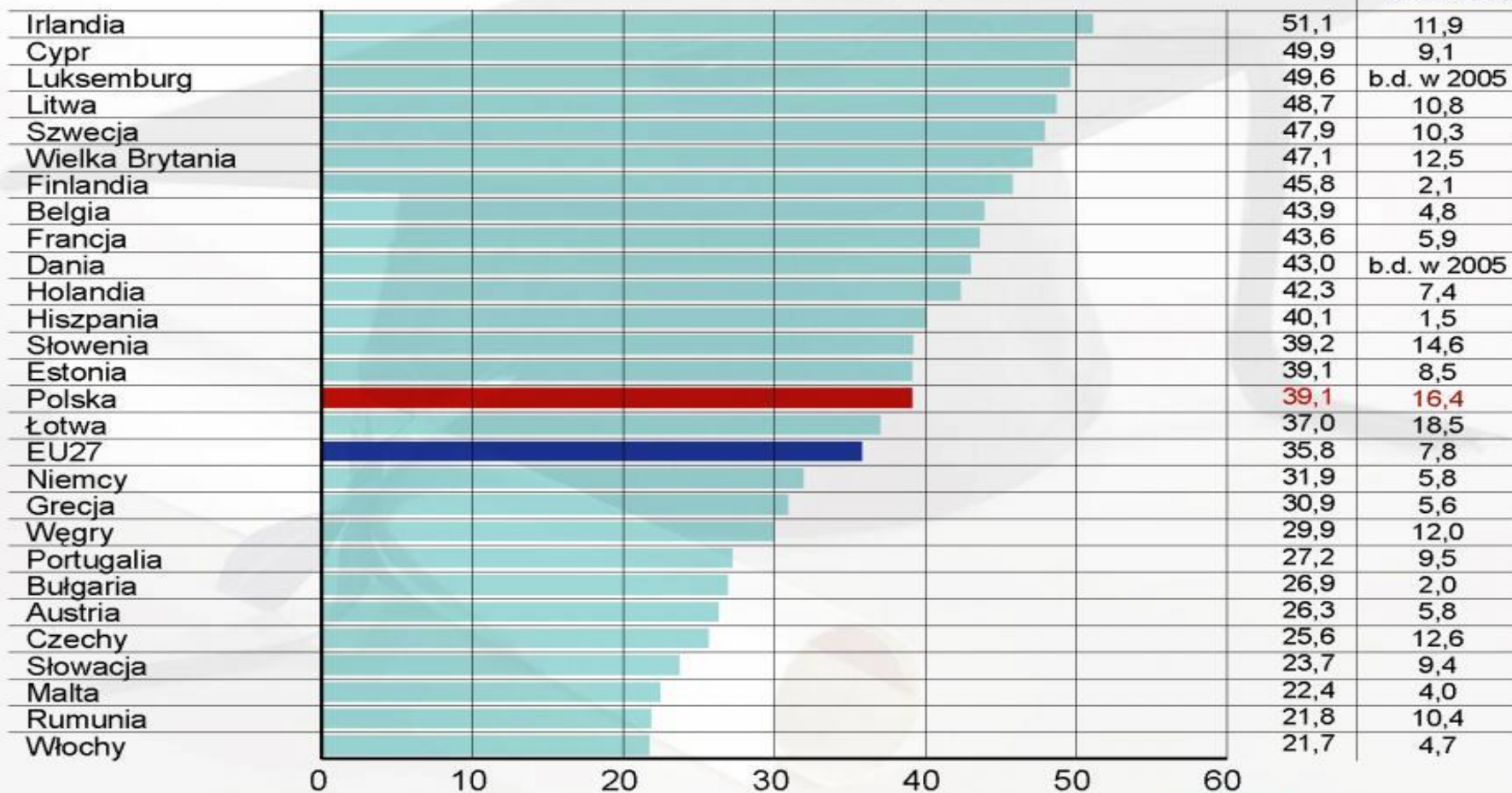

Edukacja w Europie według Eurostat - wyższe uczelnie

proc. osób w wieku od 30 do 34 lat, które ukończyły wyższą uczelnię

2012

zm. pkt proc.
od 2005
do 2012 roku

Krótką analiza stanu obecnego

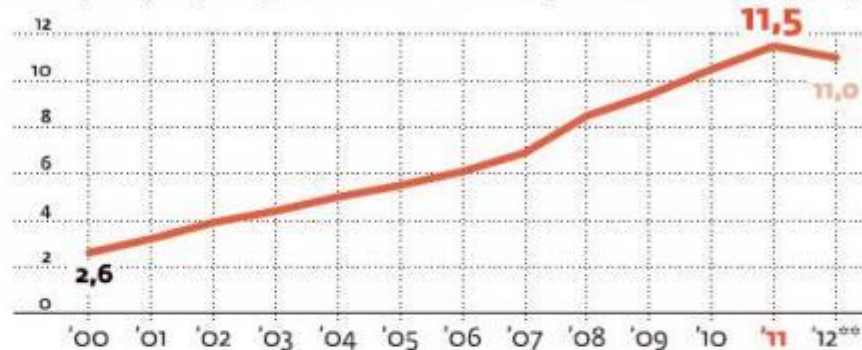

Bezrobocie w Polsce

Zarejestrowani bezrobotni z wyższym wykształceniem (tys.)

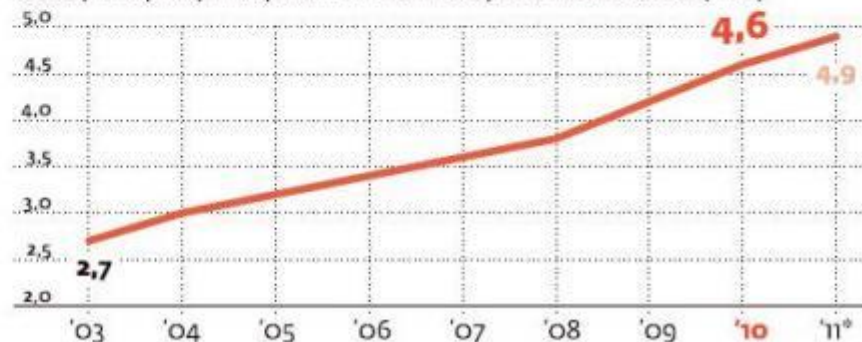
Osoby z wyższym wykształceniem wśród ogółu bezrobotnych (proc.)

Bezrobotni ogółem (mln)

Osoby z wyższym wykształceniem aktywne zawodowo (mln)

Źródło: MPiPS, BAEL, GUS, obliczenia własne

*pod koniec marca **marzec

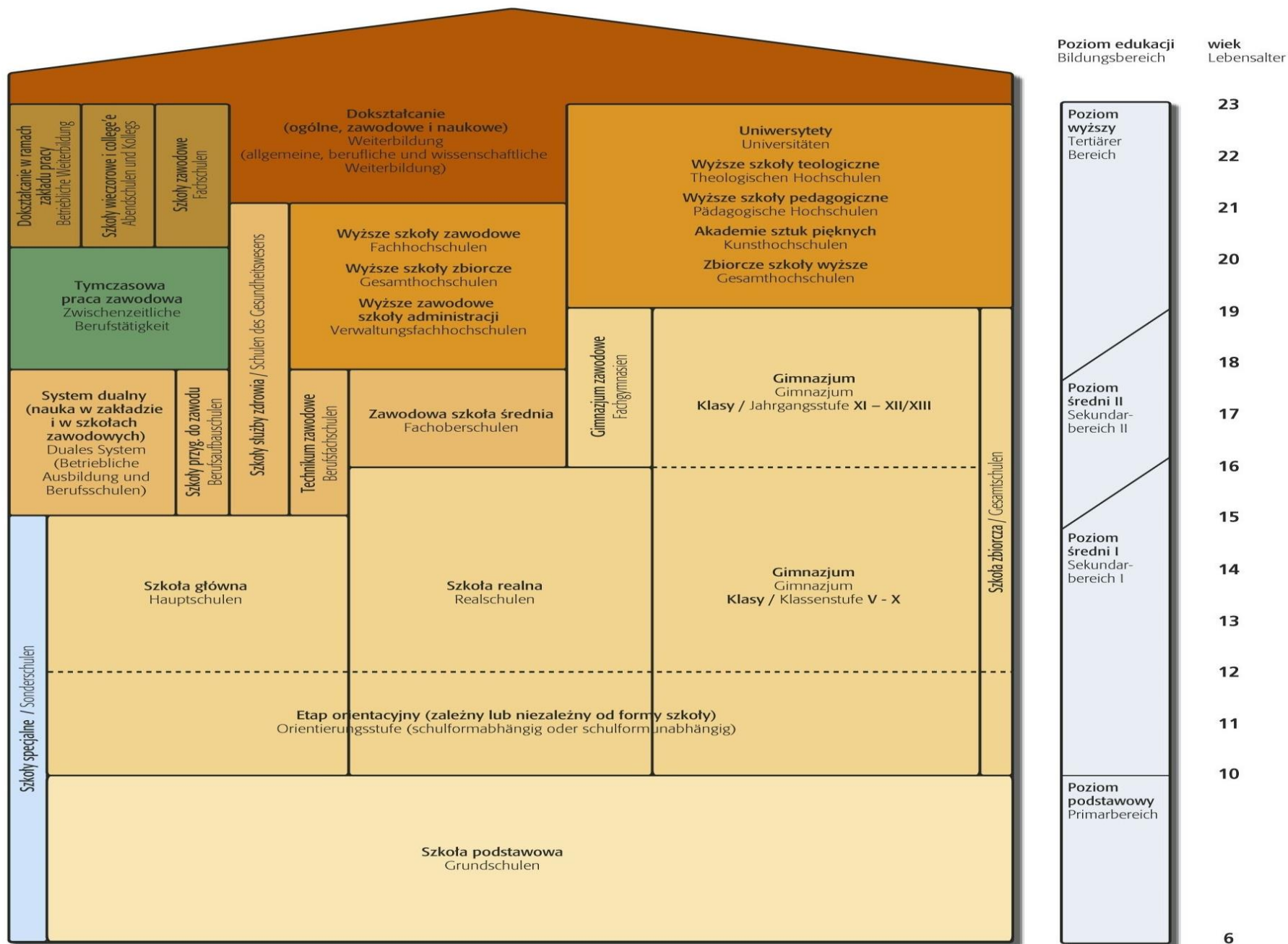
***III kwartał

Autor: [Janusz K. Kowalski](#)

Artykuły z: [Dziennik Gazeta Prawna](#), 2012 r.

Model kształcenia zawodowego w RFN

Wnioski z analizy

► Negatywne:

- Kształcimy zbyt dużą liczbę młodzieży na poziomie studiów wyższych;
- Kształcimy w niewłaściwych kierunkach - zawodach;
- Cykl kształcenia jest zbyt długi;
- Mamy nadmiernie rozproszone zasoby (kadra, baza dydaktyczna);
- Programy kształcenia mają zbyt mały komponent przedmiotów i zajęć praktycznych;
- Nie ma właściwej współpracy między jednostkami kształcącymi a gospodarką – przedsiębiorstwami (planowanie, praktyki, laboratoria, itp.);
- Brak jest narodowej strategii rozwoju, a w konsekwencji strategii regionalnych, definiujących obszary specjalizacji narodowej (regionalnej).

Wnioski z analizy

► Pozytywne:

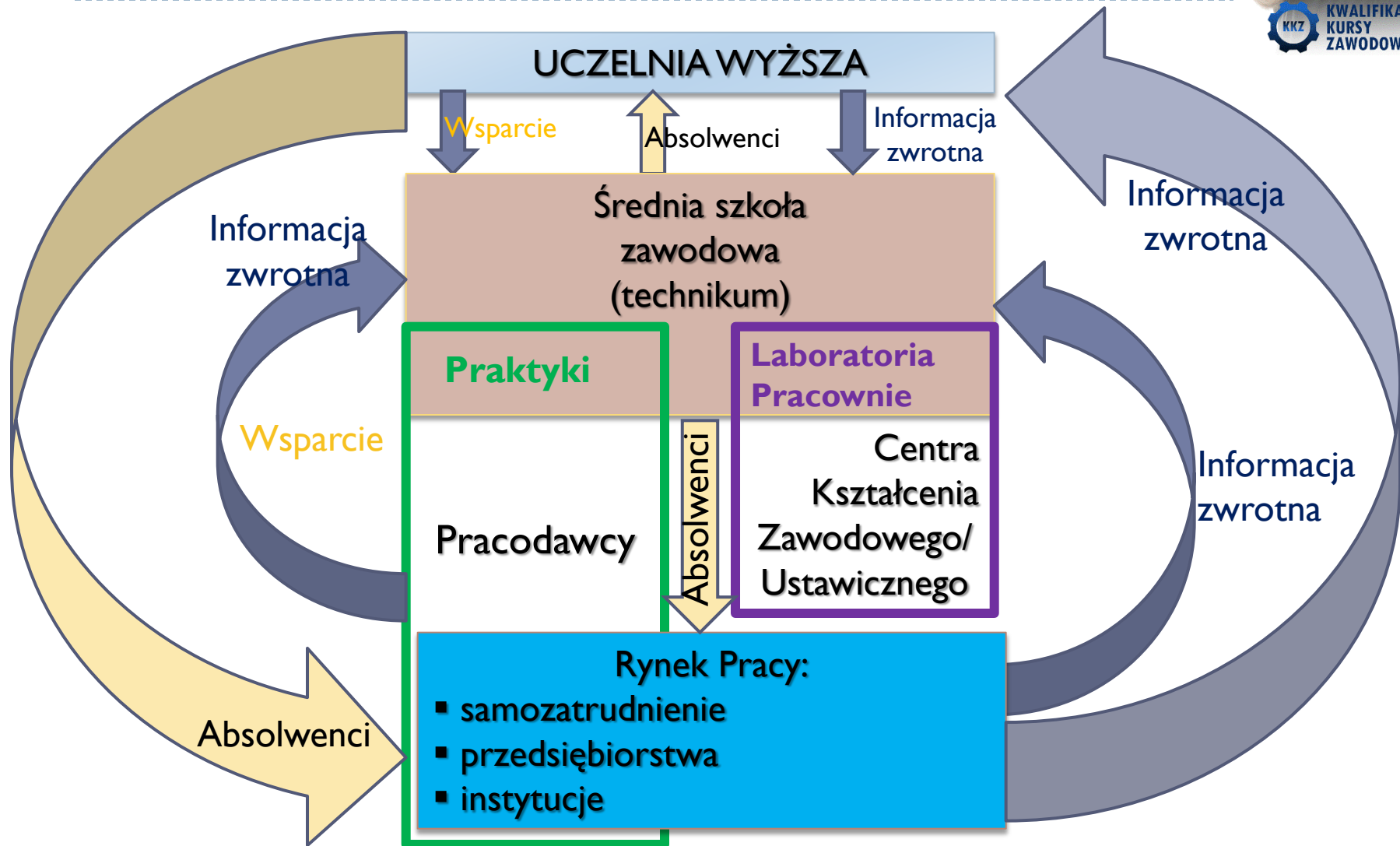
- Mamy dobre i złe doświadczenia w tym zakresie;
- Dysponujemy liczną kadrą dydaktyczną: nauczycieli, akademików, menadżerów z talentem wykładowcy;
- Dysponujemy bogatą, choć rozproszoną, bazą materialną służącą kształceniu;
- Mamy rosnącą świadomość przedsiębiorców o potrzebie włączenia się w proces kształcenia zawodowego młodzieży;
- Możemy wykorzystać dobre wzorce, zachowując właściwe proporcje, z innych krajów (np. RFN, Szwecji, Dani, Irlandii).

Diagnoza

Model kształcenia zawodowego – projekt

Rola partnerów

▶ Średnia szkoła zawodowa:

- Kształci uczniów w zawodach zgodnych z bieżącymi i przyszłymi potrzebami rynku pracy;
- Przygotowuje do kontynuacji nauki na studiach wyższych, przede wszystkim w Wyższych Szkołach Zawodowych;
- Rozwija indywidualne kompetencje zawodowe ucznia i umiejętność pracy zespołowej;
- Przygotowuje do podjęcia samodzielnej działalności gospodarczej;
- Zaszczepia kulturę pracy i przygotowuje do samodzielnego wejścia na rynek pracy;
- Aktywnie współpracuje z partnerami w procesie kształcenia;
- Uczestniczy w planowaniu kierunków kształcenia, monitoruje skuteczność zatrudnienia absolwentów.

Rola partnerów

▶ Uczelnia wyższa – Wyższa Szkoła Zawodowa

- Wspiera proces nauczania poprzez:
 - skierowanie kadry naukowo – dydaktycznej,
 - udostępnienie laboratoriów i pracowni;
 - dostęp do biblioteki i prac naukowych;
- Włącza społeczność szkolną do życia uczelni, np. konferencje, seminaria, koła zainteresowań, itp.;
- Tworzy warunki do uzupełnienia kwalifikacji zawodowych nauczycieli;
- Prowadzi wspólne programy i projekty służące podniesieniu atrakcyjności i efektywności procesu kształcenia;
- Prowadzi wspólne programy promocyjne wybranych kierunków kształcenia;

Rola partnerów

- ▶ **Centrum kształcenia zawodowego/ustawicznego:**
 - Wspiera proces nauczania poprzez:
 - skierowanie kadry dydaktycznej,
 - udostępnienie laboratoriów i pracowni;
 - udostępnienie innych posiadanych zasobów;
 - Prowadzi grupy i koła zainteresowań ;
 - Tworzy warunki do uzupełnienia kwalifikacji zawodowych dla uczniów i nauczycieli;
 - Prowadzi wspólne programy i projekty służące podniesieniu atrakcyjności i efektywności procesu kształcenia;
 - Prowadzi wspólne programy promocyjne wybranych kierunków kształcenia;
-

Rola partnerów

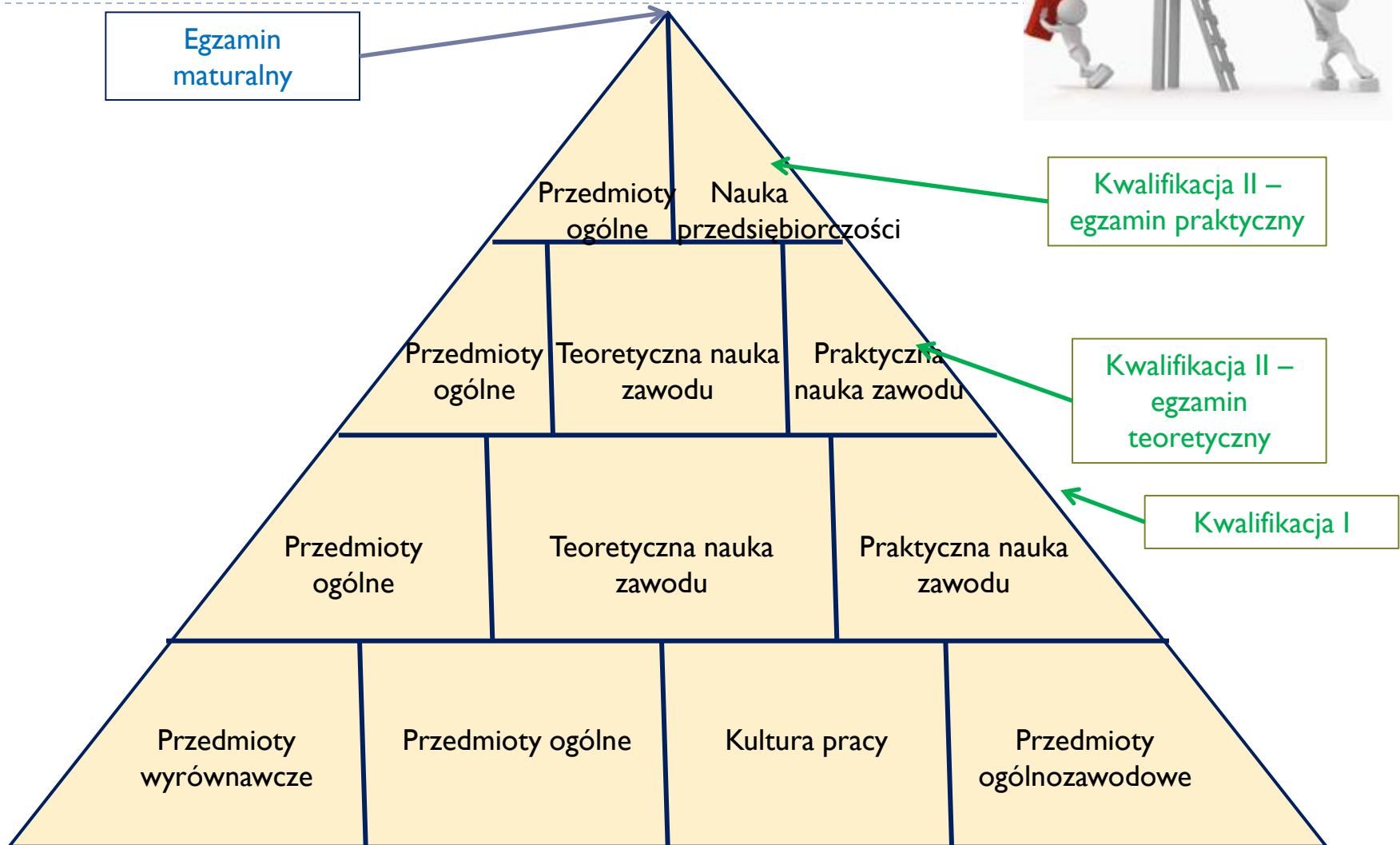

▶ Przedsiębiorstwa:

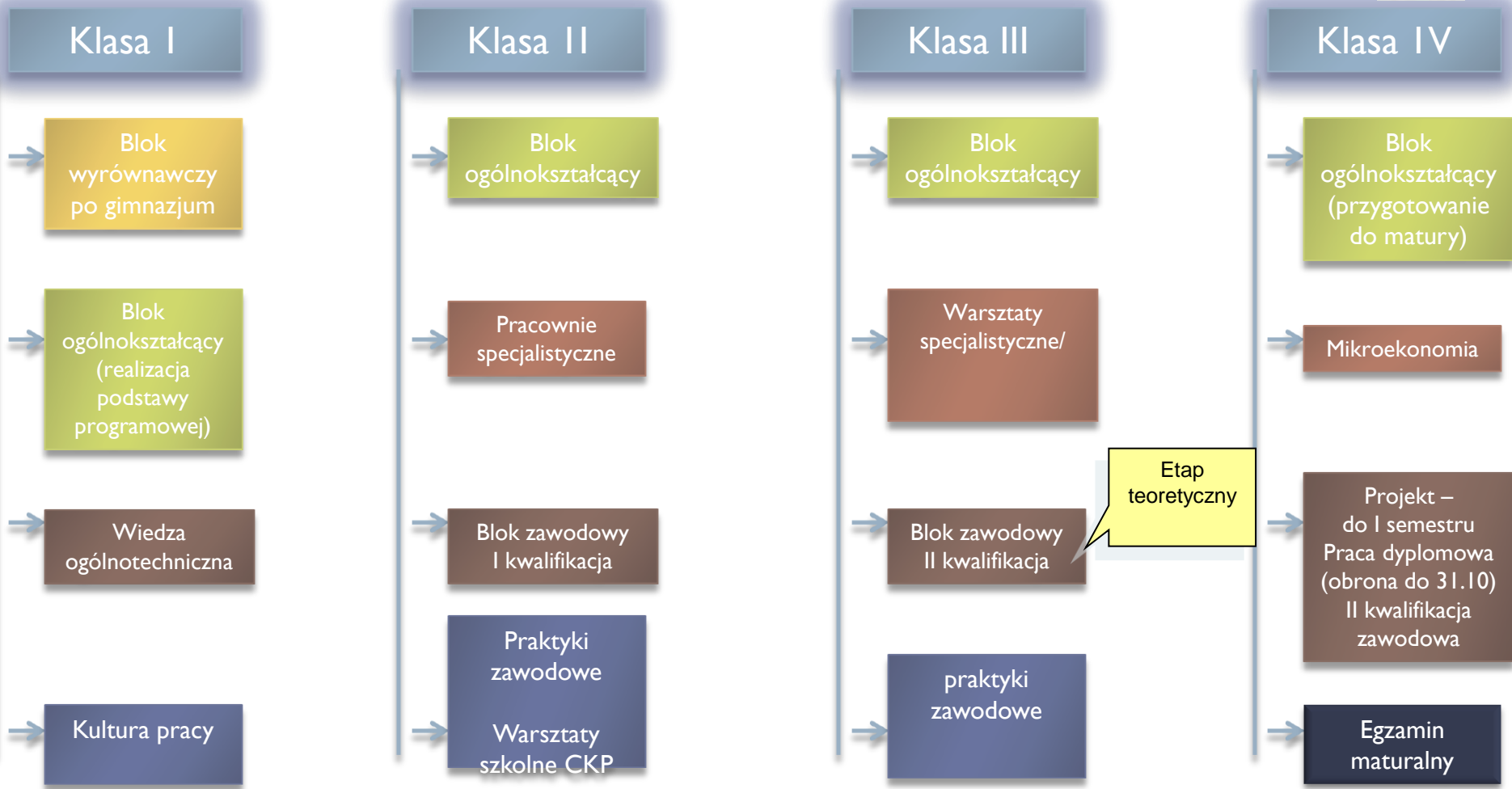
- Wspierają proces nauczania poprzez:
 - stworzenie możliwości przeprowadzenia praktyk – staży,
 - zaangażowanie w proces dydaktyczny swoich menedżerów – praktyków życia gospodarczego,
 - udostępnienie laboratoriów i pracowni;
- Wspierają materialnie szkoły, głównie przez wyposażanie ich pracowni i laboratoriów;
- Prowadzą wspólne programy i projekty służące podniesieniu atrakcyjności i efektywności procesu kształcenia;
- Prowadzą wspólne programy promocyjne wybranych kierunków kształcenia - zawodów;
- Uczestniczą, poprzez swoje organizacje, w planowaniu kierunków kształcenia oraz monitorują skuteczność zatrudnienia absolwentów.

Piramida kształcenia dla średniej szkoły zawodowej

Schemat blokowy kształcenia w ponadgimnazjalnej szkole zawodowej

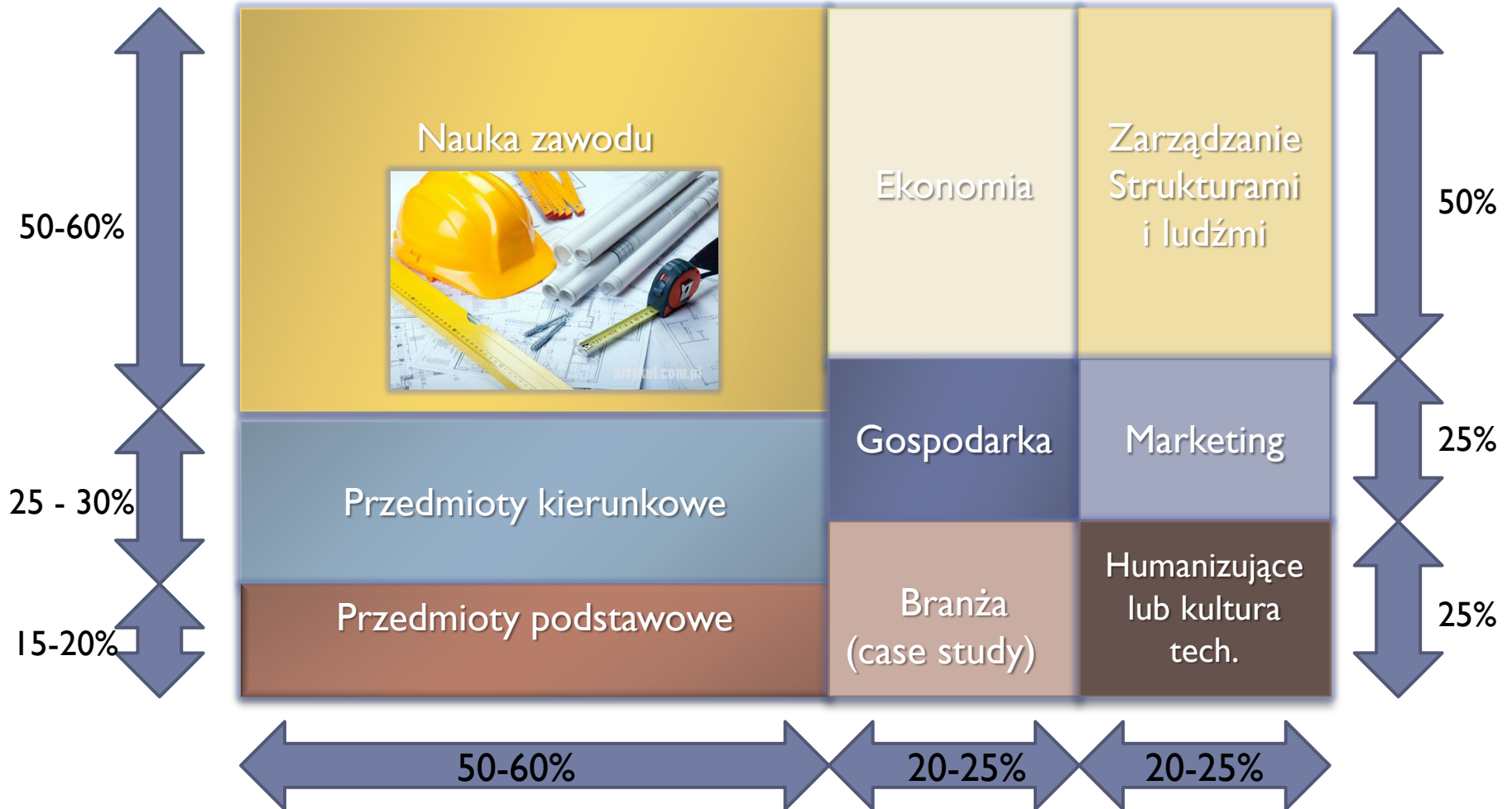
Model kształcenia wyższej szkoły zawodowej

- Kształci średni szczebel kadry zarządczej na potrzeby gospodarki narodowej;
 - Zwiększ kwalifikacje zawodowe w zakresie teoretycznym i praktycznym;
 - Naucza podstaw ekonomii, ze szczególnym uwzględnieniem mikroekonomii;
 - Naucza zasad funkcjonowania przedsiębiorstwa, na podstawie case study;
 - Naucza zarządzania strukturami organizacyjnymi i zespołami ludzi;
 - Naucza podstawowych praw rynku i zasad marketingu;
 - Poszerza horyzonty intelektualne poprzez wprowadzenie przedmiotów humanizujących lub kultury technicznej.
-

Model kształcenia wyższej szkoły zawodowej

Rekomendacje końcowe

- ▶ Planowanie
- ▶ Specjalizacja
- ▶ Kształcenie praktyczne
- ▶ Współpraca
- ▶ Promocja

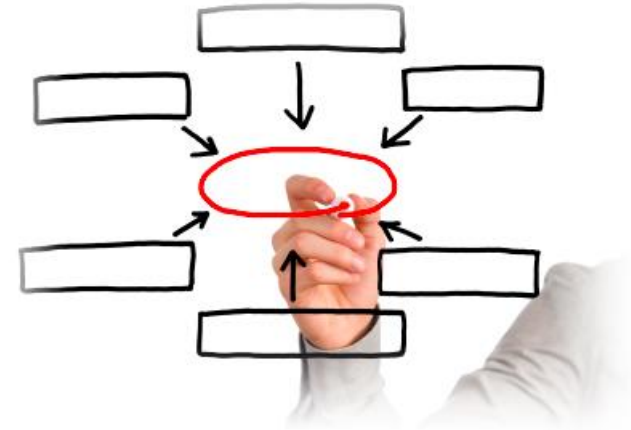
Rekomendacje końcowe

► Planowanie

Na podstawie:

- strategii rozwoju regionu,
- opinii przedsiębiorców,
- analizy rynku pracy,
- analizy otoczenia konkurencyjnego,
- własnych doświadczeń i wniosków,

planować kierunki kształcenia w cyklach 4/8/12/16 lat i poddawać je systematycznej ocenie i ewentualnej korekcie.

Rekomendacje końcowe

► Specjalizacja

Na podstawie:

- strategii rozwoju regionu,
- analizy rynku pracy pod kątem potrzeb bieżących i przyszłych,
- posiadanych lokalnie zasobów kadrowych i materialnych, doświadczeń i tradycji,
- analizy otoczenia konkurencyjnego,
- własnych doświadczeń i wniosków,

dokonać specjalizacji średnich szkół zawodowych na szczeblu regionu, powiatu, szkoły, pozwalającej na optymalne skoncentrowanie i wykorzystaniu koniecznych kompetencji i posiadanych zasobów.

Rekomendacje końcowe

► Kształcenie praktyczne

Na podstawie:

- potrzeb i oczekiwań rynku pracy (głównie przedsiębiorców),
- dobrych praktyk (wzorców),
- własnych doświadczeń i wniosków,

znacząco zwiększyć komponent kształcenia praktycznego poprzez rozbudowany program praktyk i staży w przyszłych miejscach pracy oraz zwiększenie liczby zajęć w warsztatach, pracowniach i laboratoriach urządzonych tak, aby imitowały rzeczywiste warunki pracy.

Rekomendacje końcowe

► Współpraca

Na podstawie:

- dobrych praktyk (wzorców),
- analizy własnych kompetencji i aktywów, a w konsekwencji również deficytów,
- zasobów i możliwości potencjalnych partnerów,
- analizy możliwości finansowych, organizacyjnych i logistycznych,
- własnych doświadczeń i wniosków

podjąć aktywną i praktyczną współpracę w procesie kształcenia zawodowego młodzieży (również dorosłych), którego centralnym punktem winna być średnia szkoła zawodowa.

Rekomendacje końcowe

► Promocja

Na podstawie:

- strategii rozwoju regionu,
- analizy rynku pracy pod kątem bieżących i przyszłych potrzeb,
- analizy otoczenia konkurencyjnego,
- posiadanych zasobów i możliwości,
- własnych doświadczeń i wniosków,

opracować i przeprowadzić programy promocyjne, zarówno wizerunkowe (służące zmianie nastawiania mentalnego), jak i konkretnych zawodów (służące świadomemu wyborowi) w skali regionu i wybranych podregionów.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ !

Szkolnictwo zawodowe a rynek pracy – wyzwania, potrzeby, możliwości

Ireneusz Jabłoński
Centrum im. Adama Smitha

Opole, 12 września 2013 roku